

hederne, især forholdet mellem deres antal og tidspunkter. Borges' skæbnefilosofi er derfor en tilfældighedernes matematik: "Anmelderhjemmets sorte kat sidder i vindueskarmen; i det øjeblik morgenkaffen bliver skænket op i anmelderens kop forvandles de søvnige katteøjne til gløder: en flue er lettet fra sukterskålen! Mens anmelderen rører rundt sætter fluen sig på solstrålen, der løber ned langs et bind noveller og essays, som ligger opslået på en af bogens sidste sider. Da anmelderen løfter koppen rammer poten fluen: det forstyrrer den læsende, koppen hældes lidt upræcist og en kaffedråbe falder ned på side 125. Solstrålen bevæger sig en anelse og tørrer dråben en smule, mens anmelderen sender katten ud i haven: han vender tilbage, ser ned på siden og læser, hvad kaffedråben har indkredset: "som det uhyggelige ind i den homogeniserede verden med sin heterogenitets diskrete og minutiøse ubegribelighed." - "Uhørt, det kan man da ikke sige" udbryder han".

Maryse Laffitte og Carsten Juhl

Et par efterord til Slagmark og for en sikkerheds skyld

"Ach, Louise, lass ... das ist ein zu weites Feld", siger Theodor Fontanes faderskikkelse for n'te og sidste gang efter Effi Briests død og moderens (Louises) forsøg på at tænke, hvad der gik galt.

Efter at vi den 28. juli havde indleveret det indlæg, som her er optrykt, modtog vi en meget venlig og høflig skrivelse fra det strejkebesværede dagblads litteraturredaktrice og her stod der at læse:

"Som De selv anfører i indlægget er Per Aage Brandts efterskrift i bogen kun en mindre del af udgivelsen. Og bl.a. på den baggrund må jeg finde, at det vil føre for vidt at bringe Deres anmeldelse af anmeldelsen i den foreliggende form (og længde!)."

Erkendelsen i 80erne befinder sig i en mærkelig situation: den blomstrer på alle felter, mens politikens, videnskabens og massekommunikationens institutioner jamrer over tidens tomhed, "højre-bølge" eller stagnati-

on. Det synes helt klart, at institutionernes hierarkiske og økonomiske vilkår knytter dem i den grad til "samfundet", at de hverken kan høre eller se, når der i samfundet tænkes udenfor hierarkierne eller på tværs af økonomierne. Det efterlader unægteligt et indtryk af åndenød, når 80'ernes nye tendenser indenfor kunst og videnskab rituelt hånes i dagspressen og afvises af universiteternes ledelser, og hånen og afvisningerne virker så meget desto mere nedrige, som 80'ernes erkendelsesformer er venlige i tone - omend meget skarpe i iagttagelsen. Gives der en sandhed om situationen i dag, så må den lyde: institutionerne kan ikke leve uden kritikken, thi efter kritikken kommer glemslen; ikke i betydningen fortrængning men i betydningen *nag-løs forståelse*. Det som den luthersk-socialdemokratiske-68ske tradition ikke kan acceptere er ganske enkelt, at blive placeret som et historisk kulturudtryk under træg afvikling og hurtig tømning, dvs. at blive anerkendt uden forbehold som magtfuld institution og formidlingsform, der blot intet har at sige, når der skal etableres overblik og forståelse, i det mindste intet, som ikke kan forudsiges fra A til Z. Institutionerne kan med andre ord kun tænke ideologisk og selvbekræftende, alt mens de henviser til en tolkning af virkeligheden, der for længst stråler omformuleret og nytænkt midt i det overdådige kulturudbud. Så det fører simpelthe "for vidt", fordi 80'er-erkendelserne kan "for meget"!

Overfor det mangfoldige og det flertydige, som i løbet af de sidste 10 år gradvist har fået indkredset sig en æstetik og en filosofi, står da *kritikken* gumpetung tilbage mellem senmarxistisk skurkologi og trivialfreudiansk selvhad (jvf. narcissismedebatten): hvad den ikke mere kan finde er *værket*, sprogets kultiverede forening med den videnskabeliggjorte emne-verden. Denne form for glemsel af hvad tiden er nået frem til og kan, udgør da netop ikke andet end en fortrængning af lærdommen og raffinementet, som 70'ernes universiteter og massemedier har været lige gode om at sikre, fremme og i dag forsvare. Masseuniversitetet og den populistiske avis er båret af samme selvforståelse: at støtte de givne socialiseringsprocesser, og intet formål kunne ud fra en funktionalistisk betragtning være "ædlere": heraf de nævnte institutioners selvtilstrækkelighed og fjendtlighed overfor et lærdomsbearbejdende teori-sprog eller en retningssciterende kunst, og udfra deres ideologi, så *kan dis-*

ses kreativitet kun virke a-social!

En Borges (og imorgen en Serres) bliver derfor mødt med megen mistro eller reduceret til noget genkendeligt omend ganske modsat såsom Karen Blixen! Men da man ikke kan finde spor af "gotik" i de filosofiske essays, som beklageligvis stråler af matematisk klarhed og derfor er alt andet end "dystre" og "grumme", så må de affærdiges med et "som jeg ikke sætter særlig højt" (Bent Mohn i den citerede anmeldelse): så er den klaret! - Det skal straks understreges, at litteraturanmelderne ikke er værre end videnskabernes professorer, der ikke bryder sig om den komplicerede tanke, og kunstanmelderne, der afskriver 80'er-kunstens udøvere som "ofre for den tyske og amerikanske kulturimperialisme". - Jeg tror vi skal helt tilbage til 30'erne for at finde en tid, hvor våset havde så meget magt!

Carsten Juhl/24.8.1984